

a nő önállóságára, szellemi téren való érvényesülésére, jogi és szociális függetlenségére és szabadságára irányul.

Pedig hacsak futólagos pillantást is vélnének a vallás és az etika történetébe, megtanulhatnák, hogy az a bizonyos „feszítsd meg” annak idején époly őszinte vallási és etikai egyéni meggyőződésből fakadt, mint az övéké ma és talán megértenék, hogy azok, akik bátran és becsületesen ma a Feminizmus zászlaja alatt elavult nézetek, rossz törvények, előítéletek és idejét múlta intézkedések ellen küzdenek, más, boldogítóbb etika után ahítoznak, akik a törvénytelen anya és a törvénytelen gyermek pártjára állanak, hogy azok annál a charitatív munkánál nagyobb, nemesebbet végeznek. Ott az elbukottat talán felemelik, támogatják, segítik: itt azonban megelőzni a bajt és magától a „bukástól” akarnak óvni. Érthetetlen az, hogy nálunk nem megy át a köztudatba az az igazság, hogy az egész nőkérdés gazdasági kérdés, hogy az csak természetes reakciója azoknak a nyomasztó megélhetési viszonyoknak, amelyek elvégre is kiállhatatlanok lettek és tarthatatlanná tették a nő eddigi pozícióját a társadalomban. Ezt nem tanulják meg azok a férfiak sem, akik kezdik észrevenni, hogy szellemi téren, ahol nem nyerséről, izommunkáról van szó, a nő megállja helyét, tért hódít és képes magának szellemi tevékenységének megfelelő szociális pozíciót is szerezni, akik kezdik észrevenni, hogy ez a versengés nekik kényelmetlen s elkeserednek, kifakadnak ellenük s szeretnék visszahajtani a nőt abba az igába, amelyből éppen kibontakozóban van. Pedig tudhatnák, hogy a nő java nem lehet a férfi kára és nyugodtak lehetnének arra nézve is, hogy semmiféle emberi törvény és szokás nem fogja megváltoztatni azt a természettörvényt, hogy a nő első – de nem egyetlen – hivatása az anyaság. Ámde visszashorítani ezt a nagy történelmi jelentőségű mozgalmat, a nő küzdelmét szabadságáért, függetlenségéért, önállóságáért és mondjuk ki egyenjogúsításáért a férfival, visszaterelni a nőt a „háztartás” alacsony munkakörébe, a „tűzhely” pusztá gondozásába többé nem lehet. A harc tartani fog, amíg a nő testi és szellemi képességeinek megfelelő s őt igazság szerint megillető pozícióját a társadalomban ki nem vívta. Ekkor csönd és béke következik majd s én bizonyos vagyok benne, hogy ezek a nők jó feleségek is lesznek és ha nem is fognak egyre-másra csak szülni, de gyermekeiket óvni, életben tartani, nevelni jobban fogják tudni, mint a maiak. A közegészségtan pedig szintén azt tanítja, hogy a gyermekhalandóság csökkentése fontosabb tényező a depopuláció kérdésében, mint akár a neomalthusianizmus, akár az egykerendszer.

Kár tehát a feminizmust az anyavédelemmel szembeállítani, egymáshoz való viszonyukat elferdíteni, a feminizmus törekvéseit lenézni és csak itt-ott mutatkozó túlzásait látni, kinövéseit észrevenni s elfelejtve, hogy „c'est la guerre” miattok gáncsolni és leszólni az egészet. Ez nem igazságos, nem méltányos és nem is férfias dolog, így csak az tesz, aki nem ismeri az egész mozgalmat és aki elfogultan nézi a mi feministáink munkáit is. Jöjjön ide, ismerje meg a munkaprogramot és a már teljesített munkát, ismerje meg a vezetőket is és bizonyos vagyok benne, hogy nem udvariasságból, hanem deferenciával és reverenciával kalapot fog emelni előttük.

FEMINIZMUS ÉS ANYAVÉDELEM.

Elmondotta: DR. DIRNER GUSZTÁV.*

Engedjék kijelentem, hogy amikor a Feministák Egyesülete elnöksége fölhívásának eleget teszek és a mai gyűlésen felszólalok, ezt nem azért teszem, mintha valamely különös rátermettségem volna, hogy bonyolult társadalmi reform-kérdésekben állást foglaljak, vagy azt arrogálnám magamnak, hogy valami különös jártasságom volna annak a történelmi jelentőségű, nagy társadalmi evolúció szövevényeiben, amelynek csak egyik jelentős része a nőemancipáció, a feminizmus, az anyavédelem, a sexuális-etika reformja és annyi más kérdés, amely vele összefügg és oly nagy egészet képez, hogy egy ember alig is foghatja át. Ellenkezőleg, sokaknak és pedig a legkülönbözőbb érdekszférákból és a legkülönbözőbb hivatásuk közül is a legelsőknak, a legjobboknak kellene összeműködniök, hogy e kérdések megérttessenek, szakszerű ítélet alá kerüljenek és még inkább arra, hogy meg is oldassanak. Nem ez indít a felszólalásra és az sem, hogy a Feministák Egyesületének tagja vagyok, s illik, hogy mint ilyen, munkát is vállaljak; hanem főleg az, hogy reá mutathassak arra a szegyenletes dologra, hogy az egész vonalon, ahol a nők dolgoznak, ahol a nők nemes ideálokért küzdenek, ahol szent igazukért harcolnak, igen kevés kivétellel a férfiak részvétlenül és közönyösen állanak, magára hagyják a nőt, tartózkodnak minden segítségtől, félreállanak. Igaz, hogy ez kényelmes; kényelmesebb túrni a jogtalanságot, az igazságtalanságot, mert kényelmetlennek tűnik már előre is jogot, szabadságot, önállóságot adni a nőnek, pozíciót, védelmet és megélhetést biztosítani neki. Ezt a közömbösséget, ezt a részvétlenséget a férfiak részéről ő rájuk nézve szegyenletesnek tartom, mert arra vall, hogy még csak érzékük sincs a nagy szociális evolúció egyik fundamentális jelensége – a nőkérdés – iránt; ámde egyenesen bántónak és fölháborítónak tartom, mikor tartózkodásukból kilépve, egyesek agresszívek lesznek, s olyan alkalommal, amikor a nővel összefüggésben levő valamely charitatív intézmény iránt szimpátiájukat mutatják be, „feszítsd meg”-et kiáltanak, fölöslegesnek, haszontalannak és nevetségesnek mondanak minden olyan törekvést, amely

* A Feministák Egyesületének 1909. december 19-i nagygyűlésén.